

Alueellinen Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkosto

Kainuun sote ja kunnat

Muistio

Aika: pe 18.6.2021 klo 9-11

Paikka: Skype-kokous

kunta	Edustajat kunnista, Hytetu-työ	Paikalla	Poissa
Hyrnsalmi	Päivi Kemppainen, palaa 8/2021		x
	Veli-Pekka Mäkeläinen	x	
Kajaani	Arja Oikarinen		x
	Jarmo Kinnunen	x	
Kuhmo	Riikka Kähkönen	x	
Paltamo	Helena Hynynen	x	
	Jenna Härkönen	x	
Puolanka	Anna-Kaarina Uusitalo		x
Ristijärvi	Tiinalliisa Portano	x	
	Elisa Pääkkönen		x
Sotkamo	Heidi Hanhela	x	
Suomussalmi	Hannastiina Piikivi	x	
Kainuun liitto	Paula Karppinen - asia siirrettiin seur. kokoukseen		x
Kainuun sote, puh.joht/siht.	Saara Pikkarainen	x	
Itä-Suomen yo/Vaikuttavuuden talo Hyte-vaikuttavuuden parantaminen	Teija Nuutinen		x

Asiat

1. Kokouksen avaus, todetaan läsnäolijat

Kokous avattiin ja läsnäolijat todettiin.

Kuntien hyte-toimijat kertoivat kuntansa hyte-työn suunnitelmista ja toimenpiteistä, myös haasteista niissä. Hyte-työn resurssit ja tehtävät vaihtelevat kunnissa ja laajaa tehtäväkenttää on usein vaikea rajata. Henkilöstölisäykset ja/tai työajan käyttömahdollisuus hyte-työhön olisi toivottavaa.

Hyte-kertomus ja – suunnitelmatyö etenevät ja hyte- johtoryhmän kokouksia pidetään säännöllisesti.

2. Edellisten kokousten muistiot

Muistiot 26.2.2021 ja 23.4.2021

Hyväksyttiin.

Hyte-verkoston kokousmuistiot löytyvät osoitteesta:

<https://sote.kainuu.fi/alueellinen-hyte-verkosto>

3. Hyte-työn vaikuttavuuden parantaminen osana Tulevaisuuden sote-keskus hanketta

Teija Nuutinen kertoo 3.6.2021 järjestetystä ikäihmisten hyvinvoinnin kehittämistyöpajasta ja sen tuoksista ja osallistavan kehittämisen työskentelystä syksyn osalta. Syksyn aikana on tarkoitus järjestää ikäihmisille suunnattuja tilaisuuksia kunnissa ja sen jälkeen jatkaa työskentelyä kahdessa kunnassa. Kunnissa maaliskuulle -21 suunniteltuja työpajoja jouduttiin siirtämään koronaepidemian

vuoksi myöhempään ajankohtaan. Aiemmasta kuntakohtaisesta suunnitelmasta poiketen, osin aika-
taulusyistä on mahdollista järjestää 2-3 laajempaa ikäihmisille suunnattua kuntatilaisuutta elo-syys-
kuun aikana. Näihin tilaisuuksiin on mahdollista osallistua eri kuntien ikääntyneitä ja heidän läheisi-
ään mahdollisuuksien mukaan. Tavoitteena on saada monipuolista tietoa kainuulaisten ikäihmisten
kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tilasta ja mahdollisista hyvinvoinnin vajeista.

Teija Nuutinen oli estynyt osallistumasta kokoukseen etäyhteyden ongelmien (Teams/Skype) vuoksi.

Esiteltiin 3.6.2021 pidetyn työpajan materiaalit (liite). Käytiin vilkasta keskustelua työpajan teemoista.
Nostettiin esille mm. ikääntyneiden asumiseen liittyvä haasteita. Pohdittiin kimppa-asumisen hyötyjä
sosiaalisen kanssakäymisen ja yksinäisyyden torjumisen kannalta. Kuitenkin niin, että tilassa kävisi
hoitava henkilö päivittäin tarkistamassa tilanteen (turvallisuus).

Tarvitaan kokonaisarviota kotona asuvan ikääntyneen ravitsemuksen tasosta, mahd. aliravitsemuk-
sen tilasta yksilöllisesti. Erityisen tärkeänä pidettiin lähiomaisten tiedon saantia, avoimuutta ja mah-
dollisuutta olla mukana kun ikääntyneiden tilaa arvioidaan eri tahojen toimesta. Lähiomaisten tulee
olla ”ykkösroolissa”, kun ikääntyneen, usein muistisairaana asioista sovitaan/päätetään tai tehdään
muutoksia olemassa oleviin suunnitelmiin. Ravitsemusterapeutin lisäksi tarvitaan farmasian asiantun-
temusta lääkityksen riittävyyden/haittavaikutuksien tms. arviointiin kotona asuvan ikääntyneen lähei-
sille/omaisille. Kotona asuville ikääntyneelle suunnatuille kontrollikäynneille olisi pyydettävä lä-
hiomaisten edustus mukaan riippumatta siitä, onko kyseessä satunnainen tai säännöllinen kotikäynti.

Ikääntyneen kotona asuvan pariskunnan omaishoitajien (ikäntynyt hoitaa ikääntynyttä puolisoa) ti-
lanteen arviointiin tulee kiinnittää nykyistä enemmän ja aikaisemmin huomiota. Onko ”hoitavilla ta-
hoilla” riittävästi ymmärrystä siitä, millainen tilanne kotona todellisuudessa on?

Sovittiin, että ikääntyneille suunnatut työpajat järjestetään elo-syyskuussa Paltamossa, Kuhmossa,
Suomussalmella ja mahd. Sotkamossa. Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen (Hellä -hanke) toi-
mesta sihteeri/projektipäällikkö on vielä erikseen yhteydessä hyte- koordinaattoreihin.
Kajaanissa ja Hyrynsalmella järjestetään pilotointitilaisuudet, josta on jo sovittu ko. kunta/kaupunki-
johdon kanssa.

4. Hyvän mielen kunta -Kainuun osahanke

Kainuun osahanke Hyvän mielen kunta sisältyy laajempaan useilla alueilla maassa toteutettavaan
Mieli ry:n Hyvän mielen Suomi -hankkeeseen. Mahdollinen rahoituspäätös hankkeelle saadaan kesä-
kuussa -21.

Kainuun osahankkeesta:

”Hankkeessa toteutetaan soveltuvin osin Alueellisen hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 mielenter-
veyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön tavoitteita ja toimenpiteitä kunnissa. Toimenpide-eh-
dotuksia ovat mm.

- Kehitetään kuntien kanssa ehkäisevää päihdetyötä ja edistetään mielenterveystyötä. Kehitetään
mielenterveys- ja päihdepalvelujen saavutettavuutta, resursointia ja hoidon/palvelun sisältöjä.
- Valmistellaan mielenterveysuunnitelma osana kuntien hyvinvointityötä, jossa hyödynnetään Hy-
vän mielen kunta – kehittämistyötä ja työkalupakkia https://mieli.fi/sites/default/files/inline/Yhteis_kunta/kunta_13x13_02.pdf
- Kehitetään ehkäisevän päihdetyön sisältöjä. Turvataan riittävät resurssit ehkäisevään päihde-
työhön.
- Käynnistetään Pakka-toimintamalli paikallisten alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn.
Alueen ja kuntien kunnan kaikki julkiset ja yksityiset toimijat sitoutuvat edistämään päihdeettä-
myyttä.

- Parannetaan Hyte-työn vaikuttavuutta ja hyvinvointia tukevien palvelujen oikea-aikaista saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua kunnassa.

Merkittiin tiedoksi.

5. Energiajuomien myynti alaikäisille

23.4.2021 Alueellinen hyte-verkostokokous

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos suosittaa, että vähittäiskauppiat rajoittaisivat energiajuomien myynnin alle 15-vuotiaille. Energiajuomien mainontaan liittyvät mielikuvat kestävydestä, jaksamisesta, suorituskyvystä, voimasta ja lisäenergiasta silloin, kun uuvuttaa. Juomat ovat kuitenkin verrattavissa tavallisiin virvoitusjuomiin kofeiinia lukuun ottamatta. Kofeiini ei ole aivan harmiton virkistäjä, sillä lasten ja nuorten elimistö reagoi kofeiiniin aikuisia voimakkaammin. Huolestuttavaa on, että osa nuorista ja lapsista käyttää juomia isoja määriä tai jopa päivittäin.

Haaste kauppoille: Ei myydä energiajuomia lapsille. Vastuu lasten terveydestä ja hyvinvoinnista on vanhempien lisäksi yhteiskunnan kaikilla aikuisilla, erityisesti päättäjillä sekä elinkeinoelämän ja kaupan alalla toimivilla. Useat kaupat ovatkin alkaneet noudattaa suositusta ja rajoittaa energiajuomien myyntiä lapsille, mutta valitettavasti eivät kaikki. Vuonna 2017 lanseerattu ravitsemussitoumus on tarkoitettu mm. kauppoille, kaupparyhmittymille ja elintarvikkeiden tuottajille terveyttä edistävän toiminnan tukemiseksi. Ravitsemussitoumuksen voi solmia esimerkiksi koskien energiajuomien myynnin rajoittamista. <https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitsemus/ravitsemus/ravitsemussuosituks/energiajuomat>

Käydään keskustelua aiheesta. Miten kunnissa olevat vähittäiskauppiat toteuttavat olemassa olevaa suositusta? Millaisia keskustelua aiheesta ja on käyty paikallisten kauppioiden, kuten S- ja K-ryhmän kanssa?

23.4.2021 Päätettiin, että valmistellaan kuntien ja Kainuun soten yhteinen kannanotto energiajuomien myynnistä alaikäisille Kainuussa. Hyödynnetään THL:n materiaaleja, asiantuntijuutta ja tietoa hyvistä toimintamalleista muualla maassa. Kysytään Osuusliike Arinan käytännöistä asiaan liittyen. Palataan asiaan kesäkuun kokouksessa.

Kokouksessa tuodaan esille valmistelun tilanne.

Tähän kokoukseen on pyydetty Kainuun soten ravitsemusterapeutti Johanna Hiltusen, joka asiantuntijana olisi kertonut energiajuomien aiheuttamista riskeistä alaikäisille kasvun ja kehityksen näkökulmasta ja siitä, mitä riskitekijöitä tai muuta huomioita kannanottoon tulisi kirjata.

Valmistelun tilanne merkittiin tiedoksi. Palataan asiaan elokuun kokouksessa.

6. Järjestöasiain neuvottelukunta Kainuun liitto, aluekehityspäällikkö Paula Karppinen

Kainuun maakuntahallitus on kokouksessaan 23.11.2020 § 209 päättänyt käynnistää Kainuun maakunnallisen järjestöasiain neuvottelukunnan toiminnan.

<https://kainuunliitto.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meeting&id=20202178>

Neuvottelukunnan tarkoitus ja tehtävä on toimia alueen yhdistysten ja järjestöjen monialaisena yhteistyöelimenä, järjestökentän edustajana eri kumppanuuspöydissä, maakunnallisen järjestöstrategiatyön laatijana, sen ohjaajana ja toimeenpanon seuraajana. Järjestöasiain neuvottelukunnan toiminta on osa maakunnan osallisuustyötä. Neuvottelukunnan tehtävänä on tukea järjestöjä ja yhdistyksiä niiden toiminnan uudistamisessa, uusien toimintamuotojen luomisessa ja palvelutuotannon kehittämisessä muuttuvassa toimintakentässä. Kainuun järjestöasiain neuvottelukunta on perustettu ja se on aloittanut toimintansa. Neuvottelukunnan aloituskokous on ollut 10.2.2021.

Asia siirrettiin aikataulusyistä seuraavaan kokoukseen.

7. Hyte-kerroin – kannustin kunnille ja hyvinvointialueille

1. Hyvinvointialueille <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/hyte-kerroin-kannustin-hyvinvointialueille>

Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien valtionrahoituksen perusteeksi on suunniteltu otettavan käyttöön **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin eli HYTE-kerroin**. HYTE-kertoimen tarkoituksena on kannustaa ja tukea hyvinvointialueita toteuttamaan monipuolisia ja suunnitelmallisia toimia, jotka kohdistuisivat erityisesti kansansairauksien ehkäisyyn, ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaalisen hyvinvoinnin ja työllistymisen edistämiseen.

Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin HYTE-kertoimeen varattu rahasumma jaetaan tasan hyvinvointialueiden kesken asukasluvun mukaan. Varsinaisesti HYTE-kertoimen perusteella summa jaettaisiin suunnitelman mukaan ensimmäisen kerran 2026

2. Kunnille <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille>

HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Jo nyt tehtävä työ tulee siis vaikuttamaan rahoitukseen.

Merkittiin tiedoksi.

8. Tiedoksi

1. THL, tutkimuksesta tiiviisti 5/2020: Terveyden edistämisen rakenteet, prosessit ja toimenpiteet kunnissa sekä alueilla 2020 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139293/URN_ISBN_978-952-343-476-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y Tulokset perustuvat kuntajohtolle suunnattuun TEA- kyselyyn 2019.
2. Lähisuhde- ja väkivalta seminaari 3.5.2021 Ajankohtaista kansallisessa väkivallan vastaisessa työssä, liite.
3. Turvallisuussuunnitelma, kooste eri toimijoiden turvallisuussuunnitelmista <https://sisainturvallisuus.fi/turvallisuussuunnitelmat>

Merkittiin tiedoksi.

9. Muut mahdolliset asiat

Tuottiin esille, että kuntien luottamushenkilöille ja johdolle tulisi järjestää tilaisuuksia, joissa informoidaan mm. tulevan hyvinvointialueen ja kuntien tehtävistä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämässä ml. ehkäisevä päihdetyö, yleiskatteelliseen valtiosuuteen sisältyvästä Hyte- kertoimesta (kunnille ja hyvinvointialueille), hyvinvointikertomuksista ja – suunnitelmista, tavoitteista ja toimenpiteistä.

Uusien luottamishenkilöiden aloittaessa kuntien hyte-toimijat järjestävät info/keskustelutilaisuuksia kuntien valtuustoille ja muille kuntien toimielimille. Mahdolliset alueelliset tilaisuudet järjestetään osana kuntien ja muodistettavien hyvinvointialueen valmistelua ja yhteistoimintaa.

10. Sovitaan syyskauden -21 verkostokokoukset

Sovittiin verkostokokoukset: pe 20.8.klo 9-11, pe 29.10.2021 klo 9-11, pe 10.12.2021 klo 9-11. Mahdollisesta muista kokouksista sovitaan erikseen. Toivotaan kuntien edustajien ehdotuksia kokouksissa käsiteltäviksi asioiksi.

11. Seuraava verkostokokous: pe 20.8.2021 klo 9-11 Skype – kokous.

12. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 11.07. Hyvää kesää kaikille!